

Hồn Quê và Mẹ Ta Xưa

13 Tháng Ba 2018

Nguyễn Bàng - Đặng Xuân Xuyên

(Vài cảm nhận khi đọc HỒN QUÊ của Đặng Xuân Xuyên)

*

Hồn Quê

Ta về gặp lại hồn quê

Mẹ ta xưa quấy nắng về hong mưa

Một đời sương thiếu khổ thừa

Mẹ đan hạnh phúc vắn vừa nỗi đau

Heo may trở dạ mùa sau

Mẹ se gió lạnh khỏi nhà nắng tươi

Chắt chiu ủ ấm nụ cười

Mẹ nhen lửa giữ cho “Người ở xa”

Tháng Mười, tháng Bảy, tháng Ba

Mẹ gom gió lạnh mưa sa bão dồn

Đổ vào sấm đỏ hoàng hôn

Mẹ ru ta nặng trĩu hồn quê Cha

Ta về gặp lại hồn ta

Mẹ ta thì đã đi xa cuối trời...

Hà Nội, sáng 06 tháng 03.2018

ĐẶNG XUÂN XUYẾN

LỜI BÌNH:

Mới qua tết Nguyên Tiêu chưa được 5 ngày, nỗi nhớ thương quê hương trong tôi, một kẻ xa quê gần trọn kiếp người, vẫn man mác một màu buồn suốt từ đêm Trừ tịch đến giờ đang còn chưa dứt thì lại đọc được bài thơ **Hồn Quê** của Đặng Xuân Xuyên khiến màu buồn nhớ đó càng thêm đậm sắc.

Nhìn tên bài thơ trong tôi bỗng bật lên một câu hỏi: Hồn quê là gì?

Người ta thường hay nói về hồn người và gần như mặc định tin rằng mỗi một người đều có một cái hồn, đó là cái tinh anh của con người mà cái chết không bao giờ hủy diệt nổi: “*Thác là thể phách còn là tinh anh*”.

Thì quê hương cũng thế. Mỗi một làng quê đều có một hồn quê, đó là cái tinh anh của làng quê ấy, của xứ sở ấy, của riêng vùng đất ấy mà người dân làng ấy dù ai đi đâu ở đâu có đến cả trăm nơi ở khác, đâu có đẹp hơn quê mình vẫn thấy nhớ thương da diết về cái hồn quê ấy. Và, cũng như tinh anh của con người, cái hồn quê ấy không gì huỷ diệt được.

Hồn quê, ấy có thể là một cây hoa gạo bên bến sông, là một con đường làng đất đỏ, một ngôi đình làng, một mái chùa làng, một cánh cổng làng, một lễ hội làng... Nó cũng có thể là những tập tục tốt đẹp của người dân làng quê ấy, là những nét lịch sử hào hùng hay truyền thống văn hoá đặc sắc hoặc sự tích các nhân vật kỳ tài của vùng đất ấy... Hồn quê giản dị gần gũi vậy thôi nhưng nó luôn sống trong lòng người dân làng từ đời này sang đời khác.

Nhưng đọc **Hồn Quê** của Đặng Xuân Xuyên, ta lại không thấy một câu chữ nào nói về những nét tinh anh của quê nhà như thế mặc dù quê hương của nhà thơ là làng Đá, một làng quê chỉ cách Hà Nội non sáu chục cây số nhưng đến nay vẫn giữ được trong mình những nét cổ kính của một làng quê Việt Nam với những cây đa, giếng nước, sân đình, cổng làng và những ngôi nhà cổ...Và, còn hơn thế, ở làng quê của nhà thơ còn có ngôi chùa Đá nổi danh từ thời nhà Lý với sự tích truyền tụng về cô thôn nữ đẹp người đẹp nét của làng được hoàng cung tuyển chọn làm thiếp yêu cho vua. Vào ngày cô rời làng lên xa giá về cung, bỗng xuất hiện đám mây ngũ sắc, hình dáng tựa con rồng xanh, như đang ngồi che chở cho cô, theo cô về triều. Dân làng cho đó là điềm lành nên hoan hỷ lắm, liền lấy điềm đó đổi tên làng thành làng Đỗ Xá...

Mà đọc **Hồn Quê** của Đặng Xuân Xuyên, ta chỉ thấy hiện lên hình ảnh một bà mẹ quê, nói đúng ra là hình ảnh người mẹ của nhà thơ. Bài thơ có 3 khổ rưỡi, 14 câu lục bát thì 12 câu đã được dành trọn nói về bà mẹ ấy.

Hai câu thơ mở đầu :

Ta về gặp lại hồn quê

Mẹ ta xưa quấy nắng về hong mưa

Một lời kể thật cảm động. Mẹ ta xưa là người đã không quản ngại khó khăn, góp công góp sức làm cho cuộc sống, cho quê hương có được phần tươi đẹp. Hai hình ảnh quấy nắng, hong mưa giản dị và dễ hiểu mà rất sinh động, có thể nói hay không kém gì hình ảnh “*mức ánh trăng vàng*” trong câu ca dao đã làm say lòng người không biết bao nhiêu thế hệ

Sau hai câu phác họa nhanh về mẹ ta xưa đầy xúc cảm ấy, nhà thơ thả hồn mình vào nỗi nhớ về một đời mà mẹ đã sống:

Một đời sướng thiếu khổ thừa

Mẹ đan hạnh phúc vắn vừa nỗi đau

Mẹ ta xưa, cũng như trăm nghìn bà mẹ quê nghèo khổ ở nông thôn Việt Nam trước đây, “*một đời sướng thiếu khổ thừa*” nên không dám ước mơ nhiều điều vui sướng mà chỉ mong phải khổ thế nào thì sẽ cố gắng kiếm tìm cho được vừa đủ những sợi tơ hạnh phúc để đan vá, để che đậy cho vừa vắn kín nỗi đau khổ đó.

Một trong những ước vọng hạnh phúc rất đơn sơ của mẹ là gia đình luôn được sum họp quây quần, vui vẻ êm đềm bên nhau dưới mái nhà tranh ở quê nhà. Nhưng cuộc đời đâu có cho mẹ được như thế. Vì cuộc sống, một số người thân yêu ruột thịt của mẹ đã phải xa quê khiến mẹ lại thêm vất vả, lại phải chắt chiu nhiều thứ để sẻ chia cho những “*Người ở xa*” ấy:

Heo may trở dạ mùa sau

Mẹ se gió lạnh khỏi nhàu nắng tươi

Chắt chiu ủ ấm nụ cười

Mẹ nhen lửa giữ cho “Người ở xa”

3 hình ảnh đầy ắp trong 4 câu thơ: bàn tay mẹ se gió lạnh để nắng tươi khỏi bị nhàu úa/ Mẹ chăm chút, nâng niu từng li từng tí những gì coi là quý như một nụ cười cũng cần phải ủ ấm/ Mẹ nhen nhóm ngọn lửa để không bị tắt, nguội lạnh. Tất cả, mẹ đều để dành cho người ở xa.

Có thể nói, ba hình ảnh ấy là ba nét khắc rất tinh xảo và rất đẹp đã tạo nên một bức tranh tinh tế và chân thật về mẹ ta xưa làm bật lên hồn cốt tấm lòng giàu tình thương và đức hy sinh cao cả của mẹ.

Khổ thơ thứ ba là những màu sắc tô điểm thêm cho hoàn chỉnh bức tranh ấy về mẹ:

Tháng Mười, tháng Bảy, tháng Ba

Mẹ gom gió lạnh mưa sa bão dòn

Đổ vào sẫm đỏ hoàng hôn

Mẹ ru ta nặng trĩu hồn quê Cha

Bất kể thời gian nào, đầu năm, giữa năm hay cuối năm, tháng này sang tháng khác, mẹ đã không quản gió lạnh mưa sa, bão dòn nhật nhạnh góp gom những gì có ích để nuôi nấng các con về cả thể chất lẫn tâm hồn. Những hình ảnh trắng lợt như gió lạnh mưa sa bão dòn cùng màu sắc sẫm đỏ hoàng hôn đặt liên tiếp dồn dập bên nhau kết hợp với các từ mạnh như gom, đổ vào đã diễn đạt đầy cảm xúc hình ảnh người phụ nữ một đời chịu thương chịu khó, một đời lo toan vất vả vì gia đình và con cái. Nhưng cho dù gian khổ đến mấy, lòng mẹ bao la vẫn luôn dịu hiền trong lời ru con “*nặng trĩu hồn quê Cha*”.

Toàn cảnh bức tranh về mẹ ta xưa trong **Hồn Quê** của Đặng Xuân Xuyên dễ gợi người đọc nhớ tới hình ảnh sâu đậm trong tâm trí của người dân Việt Nam nhất là ở nông thôn: “*Con cò lặn lội bờ sông*”. Một phận người tần tảo, vất vả sớm khuya.

Hai câu kết:

Ta về gặp lại hồn ta

Mẹ ta thì đã đi xa cuối trời...

Vậy là bà mẹ của nhà thơ mất đã lâu rồi. Nhưng người đọc hiểu rằng: Thể phách của mẹ có thể đã tan biến hết còn cái tinh anh, cái hồn của mẹ được kể bằng tất cả những hình ảnh, những tích chuyện ở trên thì không hề bị hủy diệt mà vẫn luôn luôn sống trong lòng đứa con và vẫn đang sống cùng cái tinh anh, cái hồn của quê. Vì thế, mỗi lần về quê, gặp lại hồn quê thì con thấy ngay mẹ xưa hiện lên trong đó. Vâng: Trong **Hồn Quê** ta có cả **Hồn Mẹ** ta đó.

Có thể nói, đây không chỉ là một hàm ý sâu sắc mà còn là một phát hiện tâm linh mới mẻ trong bài thơ của Đặng Xuân Xuyên.

Ai mà chẳng có quê, có nơi chốn mình sinh ra. Ai mà chẳng có mẹ, người mang nặng đẻ đau ra mình. Bởi vậy, cái hồn quê trong đó có cả hồn mẹ mình không có gì là thánh thần kỳ bí mà chỉ là những nét đẹp bình dị gần gũi nhưng vô cùng thiêng liêng cao cả mà bất kỳ người dân nào của quê hương, người con nào của mẹ đều hằng gìn giữ trong lòng. Mất linh hồn là mất hết.

Hồn quê là thể. Giản dị thể thôi. Nhưng thật tiếc, không thấy mấy văn chương viết về Hồn quê. Có lẽ, hai tiếng Hồn quê trong câu Kiều nức danh của cụ Nguyễn Du muôn đời vẫn sẽ là hai tiếng được nhiều người nhắc tới:

Đoái trông muốn dặm tử phần,

Hồn quê theo ngọn mây Tần xa xa

Bài thơ **Hồn Quê** của Đặng Xuân Xuyên chưa hẳn đã là hay với nhiều bạn đọc nhưng rất đáng đọc và đáng khích lệ. Bởi vì trong **Hồn Quê** của Đặng Xuân Xuyên sáng lung linh hồn mẹ ta xưa của nhà thơ.

Sài Gòn 07 tháng 03.2018

NGUYỄN BÀNG

Địa chỉ: Thành phố Sài Gòn

Email: bnguyen37@gmail.com

Nguồn: <https://hung-viet.org/a25268/hon-que-va-me-ta-xua>

Kính mời đọc thêm bài khác của tác giả tại:
<http://www.vietnamvanhien.org/NguyenBang.html>

www.vietnamvanhien.net

An Lạc & Tự Chủ

VIỆT NAM VĂN HIẾN

www.vietnamvanhien.info

TỦ SÁCH VĂN HIẾN TRÊN MẠNG VỚI HƠN 12300 TÁC PHẨM & TIẾT MỤC